Lietas arhīva Nr. A42-00363-25/26
ECLI:LV:ADRJRIT:2025:0321.A420176724.2.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025. gada 21. martā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Romāns Dončenko,

piedaloties pieteicējam /Persona A/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts policijas – pārstāvei /Persona B/,

atklātā tiesas sēdē (izmantojot tiešsaistes videokonferences lietojumprogrammu *Teams*) izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai atlīdzināt /Persona A/ nodarīto nemantisko kaitējumu 1000 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam /Persona A/ 2021. gada 28. decembrī Rīgā, vadot automašīnu pa Gaisa tiltu virzienā no pilsētas centra, notika sadursme ar pretim braucošu transportlīdzekli, kura vadītājs pēc ceļu satiksmes negadījuma atstāja notikuma vietu. Par negadījuma faktu Valsts policijā tika uzsākts administratīvā pārkāpuma process, kura ietvaros pieteicējs cietušā statusā sniedza liecības un izsniedza savas automašīnas video reģistratora ierakstus. Tomēr policijai neizdevās noskaidrot otru negadījumā iesaistīto transportlīdzekli un tā vadītāju, un ar 2022. gada 12. aprīļa lēmumu šis process tika izbeigts. Pieteicējs 2022. gada 2. maijā iesniedza sūdzību par šo lēmumu. Ar augstākas amatpersonas 2022. gada 18. maija lēmumu pieteicēja sūdzība tika noraidīta.

Savukārt 2022. gada 5. maijā Valsts policijā tika uzsākts administratīvā pārkāpuma process, kura ietvaros pie administratīvās atbildības tika saukts pieteicējs, jo minētā ceļu satiksmes negadījuma laikā viņš bija pārkāpis ceļu satiksmes noteikumu prasības – braucis pa tramvaja pretējā virziena sliežu ceļa klātni. Ar 2022. gada 2. septembra lēmumu pieteicējam tika piemērots administratīvais sods. Pieteicējs pārsūdzēja šo lēmumu, tomēr ar augstākas amatpersonas 2022. gada 14. oktobra lēmumu viņa sūdzība tika noraidīta. Pieteicējs vērsās ar sūdzību tiesā. Ar Rīgas rajona tiesas 2023. gada 1. novembra spriedumu tika atcelts lēmums par administratīvā soda piemērošanu pieteicējam un tika izbeigta administratīvā pārkāpuma lieta. Spriedumā atzīts, ka lietā ir tikuši pieļauti būtiski procesuālie pārkāpumi attiecībā uz pierādījumu iegūšanu un to nostiprināšanu, proti, lēmums par administratīvā soda piemērošanu tika pamatots ar citā administratīvā pārkāpuma lietā iegūtiem pierādījumiem, nevērtējot, ka divos dažādos procesos pieteicēja procesuālais statuss bijis atšķirīgs, proti, vienā procesā liecību sniedzis liecinieka statusā, bet otrajā atzīts par pie atbildības saucamo personu. Papildus minētajam, pieteicēja sūdzība par 2022. gada 2. septembra lēmumu par administratīvā soda piemērošanu daļā, kas attiecas uz policijas amatpersonu rīcības atbilstību normatīvo aktu prasībām, tika izskatīta Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļā. Minētā struktūrvienība veica dienesta pārbaudi un 2022. gada 2. jūnijā sniedza pieteicējam atbildi, norādot, ka policijas amatpersona, kura sākotnējā administratīvā pārkāpuma procesā neveica nepieciešamās procesuālās darbības, lai noskaidrotu lietas apstākļus (savlaicīgi nepieprasīja video ierakstus), bija rīkojusies neprofesionāli un nolaidīgi, kas attiecīgi vērtējams kā disciplinārpārkāpums.

[2] Pieteicējs 2024. gada 2. maijā vērsās Valsts policijā ar iesniegumu par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu 1000 *euro* apmērā. Ar Valsts policijas priekšnieka 2024. gada 20. maija lēmumu Nr. 102 (turpmāk – lēmums) pieteicējam atteikts noteikt atlīdzinājumu naudā un nolemts izteikt atvainošanos par Valsts policijas rīcības dēļ pieteicējam sagādātajām neērtībām. Lēmuma pamatojumā norādīts turpmāk minētais.

[2.1] Attiecībā uz pieteicēju ir iestājies likumā noteiktais kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats, jo ir stājies spēkā tiesas spriedums par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu sakarā ar to, ka administratīvais pārkāpums nav noticis.

[2.2] Persona var prasīt atlīdzinājumu par nemantisko kaitējumu, ja tā pamato, ka viņai nodarīts nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pierāda, ka iestādes prettiesiskā vai nepamatotā rīcība cēloņsakarīgi ir radījusi nelabvēlīgas nemantiskās sekas. Konkrētajā gadījumā noskaidrojams, vai pastāv pieteicēja pamattiesību aizskārums, kas būtu par pamatu nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai, samaksājot atbilstīgu atlīdzību, un vērtējams tā būtiskums, smagums un sekas. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzības apmēru. Lemjot par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu, jāpārliecinās, vai pieteicējam nodarīts tāds nemantiskais kaitējums, kas būtu atlīdzināms naudā viņa prasītajā apmērā (1000 *euro*).

[2.3] Tiesu praksē atzīts, ka iestādei vispirms jāvērtē, vai kaitējums nav atlīdzināms ar restitūciju, bet naudā ir atlīdzināms vienīgi būtisks morālais kaitējums, tāds, kuru ar prasītā labuma piešķiršanu vairs nevar nedz juridiski, nedz faktiski atlīdzināt. Atlīdzinājums var būt atbilstīgs, ja pārkāpuma radītās sekas ir likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi. Administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtā lēmuma atcelšana pati par sevi ir morāls gandarījums, tā ir atzīšana par nevainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā.

[2.4] Konkrētajā gadījumā tiesa atcēla Valsts policijas lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā un lietu izbeidza. Tādējādi iepriekšējais stāvoklis gan tiesiski, gan faktiski ir atjaunots. Līdz ar to nav jāturpina izvērtējums attiecībā uz atlīdzinājuma noteikšanu naudā. Pieteicējs gandarījumu gūst arī no tā, ka Valsts policijas amatpersonu rīcība atzīta par prettiesisku.

[2.5] Tiesu praksē atvainošanās ir diezgan plaši pielietots atlīdzināšanas veids. Atvainošanās ir sabiedrībā vispārpieņemtais veids, kā var tikt kompensēti nelieli emocionālie pārdzīvojumi. Tas ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina nemantisko kaitējumu, kas nav smags.

[2.6] Tā kā lietā nav konstatēts nozīmīgs pieteicēja tiesību aizskārums, nav iesniegti pierādījumi, ka pieteicējam būtu nodarīts kaitējums dzīvībai vai veselībai, nodarītās garīgās ciešanas būtu atstājušas paliekošas sekas vai atstājušas konkrētas būtiskas negatīvas sekas attiecībā uz viņa privāto dzīvi, nodarbinātību un reputāciju, tad pieteicēja iesniegums daļā par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu naudas izteiksmē ir noraidāms. Konkrētajā gadījumā samērīgs un atbilstošs atlīdzinājums ir rakstveida atvainošanās.

[3] Nepiekrītot lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts atlīdzinājums naudā pieprasītajā apmērā. Pieteikumā norādīts turpmāk minētais.

[3.1] Pieteicējs uzskata lēmumu par prettiesisku un nepamatotu, kā arī viņa pārdzīvojumus pastiprinošu.

[3.2] Pret pieteicēju uzsāktais administratīvā pārkāpuma process nebija vērsts uz patiesības noskaidrošanu, bet gan uz personīgu izrēķināšanos par to, ka pieteicējs /Datums D/ bija iesniedzis sūdzību, cita starpā izsakot neapmierinātību ar Valsts policijas amatpersonu rīcību.

[3.3] Būtiski, ka ar tiesas spriedumu atzīts, ka minētais process tika uzsākts, pārkāpjot likumā noteikto termiņu. Arī turpmākajā tā gaitā tika pieļauti būtiski procesuālie pārkāpumi attiecībā uz pierādījumu iegūšanu un nostiprināšanu.

[3.4] Lietā nav strīda par to, ka administratīvā pārkāpuma process ir bijis nepamatots, bet gan par to, ka tas tika uzsākts un pierādījumi iegūti, apzināti pārkāpjot normatīvajos tiesību aktos noteikto kārtību. Šāda rīcība ir ne tikai nepamatota, bet arī prettiesiska, kas ir būtisks apstāklis, lemjot par atbilstīgu atlīdzinājumu.

[3.5] Nevar piekrist lēmumā secinātajam, ka konkrētajā gadījumā gan tiesiski, gan faktiski ir ticis atjaunots iepriekšējais stāvoklis. Par gandarījumu radošu varētu atzīt iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu tādā gadījumā, ja Valsts policija patiesi būtu kļūdījusies un administratīvā pārkāpuma process būtu nepamatots. Taču Valsts policijas rīcība, pārkāpjot pieteicēja tiesības uz taisnīgu tiesu, bija aktīva un mērķtiecīga. Tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no būtiskākajām demokrātiskas sabiedrības vērtībām, kuru pārkāpšana nevar tikt pieļauta.

[3.6] Lēmumā pareizi secināts, ka lietā nav pierādījumu par dzīvībai vai veselībai nodarītu kaitējumu, garīgo ciešanu paliekošām sekām vai konkrētu būtisku kaitējumu pieteicēja privātajai dzīvei, nodarbinātībai un reputācijai. Tomēr jāatzīmē, ja tādi pierādījumi būtu, tad pieteicējam būtu tiesības prasīt atlīdzinājumu naudā daudz lielākā apmērā. Tā kā kaitējums nav atzīstams par smagu, tomēr vērā ņemamu un mērķtiecīgu valsts varas uzbrukumu pieteicēja pamattiesībām, tad atlīdzinājums 1000 *euro* apmērā ir samērīgs un atbilstošs, ievērojot, ka tam ne vien jāsniedz gandarījums cietušajam, bet jāpilda arī sodošā funkcija tiesību aizskārējam un prevencijas funkcija, lai atturētu pārkāpēju no šādas rīcības nākotnē.

[3.7] Valsts policijas attieksme pret pieļauto tiesību aizskārumu ir formāla un neindividualizēta. Par to liecina lēmuma tekstā pieļautās kļūdas („atteikt apmierināt prasījumu par *mantiskā* zaudējuma atlīdzinājumu”, „Valsts policija ir nolēmusi atvainoties, lai *iesniedzējai* atjaunotu uzticību Latvijas valstij un policijai”). Atvainošanās faktiski nav izteikta.

[4] Valsts policija rakstveida paskaidrojumos tiesai pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz lēmumā minētajiem argumentiem.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja iesniegto pieteikumu, bet atbildētājas puse to neatzina.

Pieteicējs paskaidroja, ka viņa ieskatā administratīvā pārkāpuma process pret viņu tika uzsākts ar mērķi atriebties par to, ka pieteicējs bija apstrīdējis pieņemto lēmumu par administratīvā pārkāpuma lietas izbeigšanu un bija norādījis uz amatpersonu pieļautajiem pārkāpumiem. Par to liecina apstāklis, ka process pret viņu tika uzsākts jau dažas dienas pēc iesniegtās sūdzības, kaut gan iepriekš policija ilgstoši nemēģināja iegūt lietā nepieciešamās ziņas. Pieteicējs uzskata, ka atvainošanos kā nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu pēc būtības nav saņēmis, jo tā nav tikusi izteikta pienācīgā formā, turklāt lēmumā pieļautas kļūdas, kas liecina par formālu un paviršu attieksmi. Pamatojot prasītā atlīdzinājuma summu, pieteicējs norādīja, ka tai ir jābūt noteiktai tādā apmērā, lai policijai liktu pārdomāt savu praksi līdzīgās situācijās, tādēļ atlīdzinājums nedrīkst būt simbolisks. Tāpat, aplēšot prasīto atlīdzinājuma apmēru, nozīme ir bijusi arī policijas nolaidīgajai rīcībai, kuras dēļ bija zudusi iespēja noskaidrot satiksmes negadījumu izraisījušo personu un attiecīgi pieteicējam – vērst prasību pret šo personu.

Atbildētājas pārstāve noliedza, ka administratīvā pārkāpuma process pret pieteicēju tika uzsākts atriebības nolūkā. Šajā brīdī vēl nevarēja būt zināms dienesta pārbaudes rezultāts. Savukārt apstāklis, ka lēmums par procesa uzsākšanu tika pieņemts dažu dienu laikā pēc

pieteicēja sūdzības saņemšanas, skaidrojams ar to, ka policijai lietas fakti jau bija zināmi. Atbildētājas pārstāve vērsa uzmanību uz tiesas spriedumā atzīto, ka saskaņā ar normatīvo regulējumu lēmumā par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu bija jānorāda pierādījumi, kas iegūti līdz lēmuma pieņemšanas brīdim, un šajā gadījumā tas nebija izdarīts. Tiesai izbeidzot administratīvā pārkāpuma lietu, tika atjaunots stāvoklis, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas pieteicējam. Tādēļ prasījums par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu naudā nav pamatots. Norādīja, ka lēmumā ir tikusi pieļauta pārrakstīšanās kļūda, kas var tikt izskaidrota ar lielu darba apjomu, bet pieteicēja pārmetumiem par formālismu un neiedziļināšanos lietas būtībā nav pamata. Nepiekrita pieteicēja viedoklim, ka atvainošanās faktiski nav izteikta.

Motīvu daļa

[6] Tiesa konstatē, ka Valsts policija ar lēmumu ir atzinusi pieteicēja tiesības uz administratīvā pārkāpuma lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu un ir izteikusi pieteicējam atvainošanos. Tas nepārprotami izriet no lēmuma nolemjošās daļas otrā punkta, kur tiešā tekstā norādīts: „izteikt atvainošanos”. Tiesa norāda, ka tiesību normas neparedz konkrētu veidu vai formātu, kādā ir jāsniedz rakstveida atvainošanās. Tādēļ tiesību piemērotājam, sastādot dokumenta tekstu, ir rīcības brīvība, izvēloties piemērotus vārdu salikumus un izteiksmes tā, lai saņēmējam būtu saprotams tā saturs. Izskatāmajā gadījumā tiesai par to šaubas nav radušās. Apstāklis, ka lēmumā ir tikušas pieļautas neprecizitātes vai pārrakstīšanās kļūdas, nemaina tā būtību.

[7] Saskaņā ar Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 14. panta otro daļu nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību.

Tiesas ieskatā no minētā izriet likumdevēja noteiktās prioritātes atlīdzinājuma veidu izvēlē. Tas nozīmē, ka vispirms atjaunojams stāvoklis, kāds bija pirms kaitējuma nodarīšanas, un tikai tad, ja tas nav iespējams vai nav iespējams pilnībā, vai nav adekvāti, privātpersonai atvainojas vai izmaksā atlīdzinājumu naudā. Tiesa secina, ka atlīdzinājums naudā ir nosakāms gadījumos, ja stāvoklis, kāds bija pirms kaitējuma nodarīšanas, nav atjaunojams vai nav atjaunojams pilnībā, vai nav adekvāti, un ja atlīdzinājums, izsakot personai atvainošanos, nav samērīgs nodarītajam kaitējumam.

[8] Pieteicējs uzskata, ka ar tiesas spriedumu, atceļot Valsts policijas lēmumu par viņa saukšanu pie administratīvās atbildības un izbeidzot administratīvā pārkāpuma lietu, nav pilnībā atjaunots stāvoklis, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, jo pret viņu ierosinātais administratīvā pārkāpuma process ilga pusotru gadu, tā bija apzināta un mērķtiecīga vēršanās pret viņu, un šī procesa izbeigšana pati par sevi nav izbeigusi netaisnīguma sajūtu.

Tiesa nevar piekrist pieteicēja argumentam, jo iepriekšējā stāvokļa atjaunošana konkrētajā situācijā nozīmē to, ka pret pieteicēju vairs nevar tikt vērstas sankcijas, kas likumā paredzētas par attiecīgo administratīvo pārkāpumu. Vienlaikus apstāklis, ka Valsts policija ir nolēmusi noteikt pieteicējam kā atlīdzinājumu arī atvainošanos, liecina par to, ka šajā gadījumā Valsts policija iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu nav uzskatījusi par pietiekami efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, proti, ir atzinusi, ka tā nesniegtu pieteicējam pilnu gandarījumu par viņa tiesību aizskārumu administratīvā pārkāpuma procesā.

[9] Ievērojot iepriekš minēto, tiesai ir jāizvērtē, vai izskatāmajā gadījumā atvainošanās līdztekus iepriekšējā stāvokļa atjaunošanai var tikt uzskatīta par atbilstošāko atlīdzinājuma veidu, un izrietoši no tā – vai pieteicējam ir nosakāms atlīdzinājums naudā.

[10] Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmā daļa noteic, ka nemantisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcības raksturu, apsūdzības smagumu, kriminālprocesa ilgumu, fiziskās personas personību un rīcību, līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Tiesa norāda, ka minētajā normā lietojamo terminu izvēle – „apsūdzības smagums”, „kriminālprocesa ilgums” – liecina par likumdevēja mērķi noteikt tiesisku regulējumu kaitējuma atlīdzinājumam tieši saistībā ar kriminālprocesu. Tomēr minētā norma ir tāpat piemērojama arī gadījumos, ja kaitējums nodarīts administratīvā pārkāpuma lietvedībā, attiecīgos jēdzienus izprotot tā, lai tas būtu saskanīgi ar atbilstošo administratīvo pārkāpumu lietvedības procesuālo regulējumu. Proti, apsūdzībai kriminālprocesā līdzvērtīgs tiesisks instruments administratīvo pārkāpumu lietvedībā ir pie atbildības saucamās personas statusa piešķiršana (Administratīvās atbildības likuma 123. pants), ar kuru tiek pausts kompetentās amatpersonas oficiāls viedoklis par personas vainīgumu administratīva pārkāpuma izdarīšanā un kura pamatotība turpmāk ir jāpārbauda, attiecīgajai institūcijai izskatot lietu pēc būtības.

[11] Lietā nav strīda par to, ka, saucot pieteicēju pie administratīvās atbildības, tika aizskartas viņa tiesības uz aizstāvību un nevainīguma prezumpciju, kas atzīts ar vispārējās jurisdikcijas tiesas spēkā stājušos spriedumu. Konkrēti, par pierādījumiem pieteicēja vainīgumam kalpoja viņa sniegtās liecības un viņa paša iesniegtais videoieraksts citā procesā.

Tiesas ieskatā nav apšaubāms, ka personas tiesības uz taisnīgu tiesisko attiecību noregulējumu administratīvā pārkāpuma procesā ir būtiskas demokrātiskā tiesiskā valstī. Tātad ir jāpieņem, ka pieteicēja tiesību aizskārums ir bijis nozīmīgs.

Vienlaikus tiesai nav pamata atzīt šo aizskārumu par smagu, ņemot vērā, ka policijas lēmums par administratīvā soda piemērošanu nav izraisījis cita veida nelabvēlīgas sekas, kas būtu saistītas ar pieteicēja tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumu (tiesai būtu pamats citādi vērtēt aizskāruma smagumu, piemēram, ja procesā būtu piemērots pagaidu ierobežojums izmantot noteiktas tiesības vai veikt noteikta veida darbību saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma 73. pantu u. c.).

[12] Pieteicējs viņam nodarīto nemantisko kaitējumu saista ar Valsts policijas rīcības raksturu. Proti, viņa ieskatā administratīvā pārkāpuma process pret viņu tika uzsākts mērķtiecīgi, ar nolūku viņam ieriebt par iesniegto sūdzību. Pieteicēja ieskatā par to liecinot apstāklis,

ka process pret viņu tika ierosināts neilgi pēc sūdzības iesniegšanas, turklāt neievērojot likumā noteikto procesa uzsākšanas termiņu.

Tiesa, izvērtējot lietas materiālus, negūst apstiprinājumu pieteicēja norādītajai versijai. Lietā nav strīda, ka lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu pret pieteicēju tika uzsākts neilgi pēc viņa sūdzības par iepriekš pieņemto lēmumu par agrāk uzsāktā administratīvā pārkāpuma procesa saistībā ar ceļu satiksmes negadījuma faktu izbeigšanu, kaut gan agrāk šajā iepriekš uzsāktajā procesā netika savlaicīgi noskaidroti apstākļi, kas ļautu pieņemt attiecīgu lēmumu par negadījumā vainojamās personas saukšanu pie atbildības. Tomēr tiesas ieskatā šāds apstāklis pats par sevi neliecina par policijas amatpersonas, kura pieņēma šo lēmumu par procesa uzsākšanu, ļaunprātīgu rīcību tieši pret pieteicēju, turklāt kā atbildes reakciju uz viņa sūdzību, kas citstarp saturēja pretenzijas pret citas policijas amatpersonas rīcību, izmeklējot agrāk uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu saistībā ar negadījumu. Iespējams, ka šāda rīcība, uzsākot procesu pret pieteicēju, zināmos apstākļos varētu tikt izskaidrota ar korporatīva rakstura solidaritāti, proti, iestādes neoficiālām tradīcijām jebkurā situācijā „aizstāvēt savējos". Tomēr tiesa savus secinājumus nevar balstīt uz stereotipizētiem priekšstatiem. Tiesas rīcībā nav pierādījumu, ka izskatāmajā gadījumā konkrētā lēmuma pieņemšana būtu bijusi saistīta ne vien ar kļūdainu izpratni procesuāla rakstura jautājumos, bet jebkāda veida apzināti ļaunprātīgu rīcību.

[13] Vienlaikus tiesa ņem vērā to, ka Valsts policijas rīcība ir bijusi prettiesiska Atlīdzināšanas likuma izpratnē, jo ir izpildījušies minētā likuma 6. panta pirmajā daļā minētie kritēriji. Proti, policijas rīcība pārkāpa tiesību normās nostiprinātos administratīvā pārkāpuma procesa pamatprincipus, ir iestājies minētā likuma 5. panta 1. punkta „a" apakšpunktā minētais kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats, un minētā prettiesiskā rīcība ir konstatēta ar tiesas spriedumu.

[14] Tiesa konstatē, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējam tika inkriminēts administratīvs pārkāpums ceļu satiksmē – braukšana pa tramvaja pretējā virziena sliežu ceļa klātni, pārkāpjot Ministru kabineta 2015. gada 2. jūnija noteikumu Nr. 279 „Ceļu satiksmes noteikumi" 91. punkta prasības, par ko atbildība paredzēta Ceļu satiksmes likuma 54. panta piektajā daļā. Par šādu pārkāpumu transportlīdzekļa vadītājam piemērojams naudas sods astoņu naudas soda vienību apmērā, kas saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma 16. panta otro daļu atbilst 40 *euro*.

Tiesa secina, ka pieteicējam izvirzītā apsūdzība Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmās daļas kontekstā nav vērtējama kā smaga.

[15] Attiecībā uz procesa ilgumu pieteicējs pauda neapmierinātību, ka apmēram pusotru gadu bija pastāvējusi tiesiskā nenoteiktība, iekams policijas lēmums par viņa saukšanu pie administratīvās atbildības ar tiesas spriedumu tika atcelts. Tiesa konstatē, ka administratīvā pārkāpuma lietvedības ilgums iestādē nedaudz pārsniedza piecus mēnešus (2022. gada 5. maijā tika uzsākta lieta pret pieteicēju, un process iestādē noslēdzās ar augstākas amatpersonas 2022. gada 14. oktobra lēmumu atstāt negrozītu iepriekš pieņemto lēmumu par soda piemērošanu, bet pieteicēja sūdzību noraidīt). Kaut gan lietā konstatējams, ka policijas amatpersona nebija ievērojusi Administratīvās atbildības likuma 117. panta pirmajā daļā noteikto administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanas termiņu, kas atzīmēts vispārējās jurisdikcijas tiesas spriedumā, tiesai nav pamata atzīt, ka administratīvā pārkāpuma procesa virzība pēc lietvedības ierosināšanas pret pieteicēju iestādē ir tikusi nepamatoti novilcināta.

[16] Attiecībā uz pieteicēja personību, rīcību un līdzatbildību tiesa konstatē, ka lietā nav norāžu, ka pieteicējs nebūtu sadarbojies ar policiju, būtu jebkādā veidā kavējis procesa norisi un patiesības noskaidrošanu lietā vai licis tam šķēršļus. Tieši otrādi, no lietā iesniegtajiem administratīvā pārkāpuma lietvedības materiāliem izriet, ka pieteicējs jau 2022. gada 20. septembra sūdzībā bija izklāstījis apsvērumus, kādēļ citā procesā sniegtās liecības un viņa paša iesniegtais videoieraksts kā pierādījumi nav pieļaujami. Līdz ar to atzīstams, ka pieteicējs bija darījis visu iespējamo, lai mazinātu kaitējuma iestāšanos un tā iespējamās sekas. Citus apstākļus, kas būtu jāņem vērā Atlīdzināšanas likuma 14. panta pirmās daļas kontekstā, tiesa nekonstatē.

[17] Atlīdzināšanas likuma 9. panta otrā daļa noteic, ka faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzības apmēru.

Pieteicējs viņam nodarīto nemantisko kaitējumu saista ar netaisnīguma un bezspēcības sajūtu, kas radusies, policijai prettiesiski izmantojot viņa vainas pierādīšanai viņa paša citā lietā iesniegtos pierādījumus, un pieņemot lēmumu par viņa sodīšanu.

Tiesa konstatē, ka izskatāmajā gadījumā pieteicējs ir norādījis, kā izpaudies viņam nodarītais nemantiskais kaitējums, un atbildētājas puse pret to nav cēlusi principiālus iebildumus. Turklāt izskatāmajā gadījumā nemantiskā kaitējuma esība ir prezumējama jau sakarā ar to, ka iestāde bija noteikusi pieteicējam atlīdzinājumu atvainošanās veidā.

[18] Juridiskajā literatūrā atrodama atziņa, ka likumā ar nolūku nav lietoti tādi apzīmējumi, kas nemantiskā kaitējuma esības un atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanā piešķirtu nozīmi personas emocionālajām izjūtām. Cilvēka emocionālā reakcija uz notikumiem ir atkarīga galvenokārt no viņa paša iekšējās kultūras, savaldības un citām psihiskajām īpašībām. Tādēļ arī atbilstīgs atlīdzinājums principā nevar būt atkarīgs no tā, kāda ir bijusi cilvēka emocionālā reakcija uz prettiesisko darbību un cik tēlaini viņš apraksta savus iekšējos pārdzīvojumus vai „pārinodarījuma sajūtu". Cilvēka pārdzīvojumiem var piešķirt nozīmi tikai tiktāl, ciktāl būtiska tiesību aizskāruma gadījumā šādi pārdzīvojumi rastos pat savaldīgam un nosvērtam cilvēkam. Taču šie pārdzīvojumi ir ņemami vērā nevis kā objektīvi novērtējami fakti (tie neietekmē nemantiskā kaitējuma esību), bet gan kā apsvērumi atlīdzinājuma veida un apmēra izvēlē (sk. *Danovskis E. Nemantiskā kaitējuma jēdziens administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 20.03.2018., Nr.12 (1018)*).

Netaisnīguma un bezspēcības sajūta, uz ko norāda pieteicējs, neapšaubāmi ir cilvēka iekšēja emocionāla reakcija uz konkrētu notikumu vai to virkni. Līdz ar to tiesa to nevar atzīt par objektīvi novērtējamu faktu. Tomēr, ņemot vērā pieteicējam nodarītā tiesību aizskāruma būtiskumu, ir pamats domāt, ka šāds pārdzīvojums rastos vairumam cilvēku, nonākot līdzīgā situācijā.

[19] Senāta apkopojumā par Atlīdzināšanas likuma piemērošanas praksi (*https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2022/Tiesu_prakse__Kaitejuma_atlidzinajuma_likums.docx*), atzīmēts, ka salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos – atšķirīgam. Tiesu praksi nevar uzskatīt par vienīgo kritēriju atlīdzības noteikšanai nemantiska kaitējuma nodarīšanas gadījumā, taču neapšaubāmi tā izmantojama kā viens no palīgavotiem atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanai.

Aplūkojot administratīvo tiesu praksi lietās, kurās privātpersonas lūgušas noteikt atlīdzinājumu naudā par nemantisko kaitējumu sakarā ar administratīvā pārkāpuma lietvedībā pieņemtā lēmuma par soda piemērošanu atcelšanu un lietas izbeigšanu, tiesa konstatē, ka pamatā šādās lietās tiek atzīts, ka naudas izteiksmē nosakāmam atlīdzinājumam nav pamata un rakstveida atvainošanās ir atbilstošs atlīdzinājums (sk., piemēram, *Senāta 2024. gada 9. decembra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. SKA-761/2024, ECLI:LV:AT:2024:1209.A420214922.10.L, 2021.gada 8.oktobra rīcības sēdes lēmumu lietā Nr. SKA-936/2021, ECLI:LV:AT:2021:1008.A420145820.12.L, Administratīvās apgabaltiesas 2024. gada 3. jūnija spriedumu lietā Nr. A420225922, ECLI:LV:ADAT:2024:0603.A420225922.9.S*).

[20] Tiesas ieskatā šajā lietā tomēr atzīmējama svarīga nianse, kas izskatāmo gadījumu atšķir no citiem līdzīgiem kāzusiem. Proti, administratīvā pārkāpuma process, kas rezultējās ar policijas lēmumu par soda uzlikšanu pieteicējam, ir cieši saistīts ar sākotnēji uzsākto procesu saistībā ar notikušo ceļu satiksmes negadījumu. Pieteicējs bija iesniedzis sūdzību par policijas amatpersonas 2022. gada 12. aprīļa lēmumu par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu, bet 2022. gada 5. maijā tika pieņemts lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu pret pieteicēju. Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē piekrita tam, ka principā policija pie šāda lēmuma nenonāktu, ja pieteicējs nebūtu pārsūdzējis lēmumu par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu, jo citādi policijai nebūtu iemesla atkārtoti pievērsties attiecīgo pierādījumu, konkrēti, pieteicēja iepriekš iesniegtā videoreģistratora ierakstu izvērtējumam. Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļa 2022. gada 2. jūnija atbildē uz pieteicēja sūdzību atzina neprofesionālu un nolaidīgu policijas amatpersonas rīcību, izmeklējot administratīvā pārkāpuma lietu saistībā ar notikušo ceļu satiksmes negadījumu.

[21] Kā norādīts juridiskajā doktrīnā, atsaucoties uz Satversmes tiesas praksi, atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanā izšķiroša nozīme ir atlīdzinājuma funkcijām. Atbilstīgam atlīdzinājumam ir vairākas funkcijas – vispirms jau kompensācijas, samierināšanas, kā arī vispārējās un speciālās prevencijas funkcija. Minēto funkciju mērķis ir panākt efektīvu taisnīguma atjaunošanu un pamattiesību aizsardzību, jo atlīdzinājumam vienlaikus ir jābūt arī efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim. Kura no atlīdzinājuma funkcijām konkrētajā gadījumā jāīsteno visvairāk vai kurai būtu piešķirama lielāka nozīme, izlemj tiesa nolūkā pēc iespējas efektīvāk aizstāvēt aizskartās personas pamattiesības. Zaudējumu atlīdzināšanas galvenā funkcija ir kompensācija par nodarītajiem zaudējumiem, bet rakstveida atvainošanās un atlīdzināšana naudā par zaudējumus neradošām prettiesiskām darbībām galvenokārt pilda samierināšanās un preventīvo funkciju (sk. *Danovskis E. Nemantiskā kaitējuma jēdziens administratīvajās tiesībās. Jurista Vārds, 20.03.2018., Nr.12 (1018)*).

Ievērojot minētās atziņas kopsakarā ar tiesas iepriekš atzīmēto, tiesa uzskata, ka izskatāmajā gadījumā ir pievēršama uzmanība atlīdzinājuma preventīvajai funkcijai. Proti, vai ar atvainošanos var tikt panākts, ka iestāde savā turpmākajā darbībā nodrošinātu līdzīgu kļūdu nepieļaušanu.

[22] Attiecībā uz policijas amatpersonas neprofesionālo un nolaidīgo rīcību, izmeklējot administratīvā pārkāpuma lietu saistībā ar notikušo ceļu satiksmes negadījumu, kas savukārt radīja apstākļus tam, ka administratīvā pārkāpuma process tika uzsākts pret pieteicēju un pieteicējs tika nepamatoti saukts pie atbildības, norādāms turpmākais. Tiesai nav pamata uzskatīt, ka šāda neprofesionāla rīcība atspoguļo konkrētās Valsts policijas struktūrvienības praksi kopumā, tādēļ tā atzīstama par atsevišķas amatpersonas pārkāpumu, kas nav saderīga ar iestādes vērtībām. No lietas materiāliem izriet, ka Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļa bija informējusi pieteicēju par to, ka konkrētajai amatpersonai izteikts aizrādījums, kā arī bija izteikusi pieteicējam atvainošanos par šo situāciju.

Savukārt attiecībā uz to, ka pret pieteicēju tika uzsākts administratīvā pārkāpuma process, balstoties uz viņa paša iesniegtajos video reģistratora ierakstos konstatējamo informāciju, tiesa norāda turpmāko. Kā redzams no lietā esošajiem materiāliem, iestāde bija balstījusies uz kļūdainu tiesību normu interpretāciju, nepareizi uzskatot, ka gadījumā, ja persona, būdama brīdināta par tiesībām neliecināt pret sevi, liecību sniedz, tad tā var tikt izmantota pret šo personu citā procesā. Tiesai nav pamata uzskatīt, ka šāda nepareiza normu iztulkošana bijusi ļaunprātīga, proti, ka iestāde uz tās bija mērķtiecīgi pastāvējusi, apzinoties tās nepareizību. Šādos apstākļos tiesai arī nav pamata domāt, ka iestāde savā turpmākajā darbībā necentīsies apzināt pieļautās kļūdas un izskaust līdzīgu gadījumu atkārtošanos.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesai nav iemesla atzīt, ka izskatāmajā gadījumā atvainošanās kā atlīdzinājuma līdzeklis nebūtu efektīvs un nenodrošinātu preventīvo funkciju.

[23] Līdz ar to tiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā atvainošanās atzīstama par atbilstošu atlīdzinājuma veidu. Tādēļ pieteicēja prasījums par atlīdzinājuma noteikšanu naudā nav pamatots un ir jānoraida.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251. panta sesto daļu, tiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts policijai atlīdzināt /Persona A/ nodarīto nemantisko kaitējumu 1000 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis R. Dončenko